

Összehangolási kötelezettség az építőipari kivitelezéseknél

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal tájékoztató kiadványa
építőipari vállalkozások számára

SZÉCHENYI TERV

Gyakran okoz fejtörést egy-egy építőipari vállalkozónak, hogy amikor egy építési munkaterületen különböző munkáltatók alkalmazásában álló munkavállalókat egyidejűleg foglalkoztat, kit kell hatókörben tartózkodónak tekintenie, kire terjed ki és mi az összehangolási kötelezettség tartalma, ki viseli a felelősséget, ha elmarad ennek a teljesítése, valamint, hogy a koordinátorok ennek megvalósításában milyen szerepet játszanak.

A helyzetet pedig kezelni kell, hiszen ha több cég munkavállalója dolgozik egy munkaterületen, a kockázatok megnövekednek a különböző tevékenységek egymásra hatása miatt. Ilyen többlet-veszélyeztetést hordozhat, ha például különböző munkáltatókhoz tartozó munkavállalók egymás felett dolgoznak személyek és tárgyak leesése elleni védelme nélkül, vagy veszélyes anyag kerülhet olyan munkatérbe, ahol mások is tartózkodhatnak.

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. tv. 40. § (2) bekezdése ebben a vonatkozásban úgy rendelkezik, hogy a munkavégzést úgy kell összehangolni, hogy az ott dolgozókra és a munkavégzés hatókörében tartózkodókra az veszélyt ne jelentsen. Az összehangolás megvalósításáért

- a Polgári Törvénykönyv szerinti fővállalkozó,
- ennek hiányában bármely más olyan személy vagy szervezet, aki, illetve amely a tényleges irányítást gyakorolja, vagy a munkahelyért a fő felelősséget viseli,
- ha ilyen nincs, akkor az a felelős, akinek az érdekében a munkavégzés folyik.

Aki tehát az összehangolásért a felelősséget viseli, az felelős azért a többlet-veszélyeztetésért, amely a többféle tevékenység egy munkaterületen történő együttes végzéséből fakad. A munkavédelmi felügyelő mindig vizsgálja, hogy fennáll-e ilyen többlet-veszélyeztetés. Ennek megállapítása után teszi vizsgálat tárgyává, hogy az, kinek a felelősségi körébe tartozik.

Az összehangolási kötelezettség vizsgálata során meg kell állapítani, hogy kit kell olyan munkavállalónak tekinteni, akire kiterjed az összehangolási kötelezettség és ki tekinthető hatókörben tartózkodónak.

Hatókörben tartózkodóknak általában a vásárlók, valamely szolgáltatást igénybe vevők, látogatók, járókelők vagy éppen az ott lakók tekinthetők. Így például, ha egy intézményben felújítási munka zajlik, az intézmény saját dolgozói, akik nap, mint nap belépnek a felújítási munka alatt is az épületbe munkavégzési célból, a felújítási munka szempontjából hatókörben tartózkodónak tekintendők. Ha tehát a felújítás ideje alatt, a munkaterületet nem megfelelően kerítik el és ennek következtében az intézmény valamelyik dolgozóját baleset éri, a balesetet hatókörben tartózkodó balesetének kell tekinteni.

Ha például egy vállalkozás szigetelési munka elvégzését vállalja rövid határidővel, és nem rendelkezik elegendő számú, a munka elvégzéséhez szükséges munkavállalóval, gyakran alvállalkozót von be. Az ilyen helyzetet gyakran bonyolítja, hogy közben egy harmadik vállalkozás munkavállalói végzik például a munkához szükséges állványzat összeállítását. Ha a még építés alatt álló állványzatról egy munkavállaló lezuhan, a felelősség megállapítása érdekében összetett vizsgálatot kell folytatni.

Ha ugyanezen a fent említett munkaterületen egyidejűleg, egymás mellett, vagy egymás hatókörében több vállalkozó munkavállalója is dolgozik, úgy e munkáltatók munkavállalói vonatkozásában már fontos az összehangolási kötelezettség tartalma és terjedelme.

A munkavédelmi hatóság ilyen esetben vizsgálata tárgyává teszi a vállalkozási szerződések tartalmát, amelyek a megrendelő és a vállalkozók között, továbbá a vállalkozók egymás közötti viszonyában jöttek létre. Célszerű a vállalkozási szerződésekben ugyanazon szervezet felelősségévé tenni az összehangolási kötelezettséget. Ha azt rögzítik, hogy a munkáltató felelős a munkavédelmi kötelezettségek megvalósításáért, az nem igazít el és nem is elegendő az összehangolást illetően.

Ha a megrendelő azt a megoldást választja, hogy egy fővállalkozóval (generálkivitelezővel) köt szerződést a munka teljes elvégzésére, úgy az összehangolás megvalósításának kötelezettségét is célszerű a fővállalkozóra ruházni. **Tévútra vezethet azonban, ha a fővállalkozó egyszerű szerződési kikötéssel a munkavédelmi kötelezettség teljesítéséért, így az összehangolás megvalósításáért való felelősségét a különböző munkafolyamatokra kötött szerződéseivel az egyes alvállalkozókra ruházza át.** A fővállalkozó ugyanis minden felelősséget nem tud leadni, már csak azért sem, mert például az organizáció, a kollektív védelmi módok kialakítása legtöbbször a fővállalkozó felelősségi körébe esik.

Az alvállalkozónak egyébként is csak akkor lehet összehangolási kötelezettsége, ha az általa szerződéssel vállalt tevékenységeket alvállalkozók bevonásával végzi.

Ennek során a hatóság mindig vizsgálja, hogy a sérült munkavállaló mely gazdasági társasággal áll szervezett munkavégzésben, ki volt felelős az összehangolási kötelezettség megvalósításáért. **Az összehangolási kötelezettség fennállásának szempontjából mindig kulcsfontosságú annak megállapítása, hogy a vállalkozók a munkaterületet mikor és hogyan adták át egymásnak, továbbá tettek-e az érintettek az őket terhelő tájékoztatási kötelezettségnek, meghozták-e a szükséges intézkedéseket.**

A tájékoztatási kötelezett elmulasztásaként értékeli többek között a hatóság, ha nem készült biztonsági vagy egészségvédelmi terv vagy bontási terv.

Itt kell megemlíteni a biztonsági és egészségvédelmi koordinátorok szerepét, akik lehetnek a fővállalkozó alkalmazottai vagy akár szerződéses jogviszonyban is állhatnak. A koordinátor feladata elsősorban az, hogy az építési munkahelyeken és az építési folyamatok során megvalósítandó minimális munkavédelmi követelményekről szóló 4/2002.

(II. 20.) SzCsM-EüM együttes rendeletben foglaltak szerint a tervezés és a kivitelezés során is megvalósítsa a rendeletben írt feladatokat. Ezek részben az összehangolási feladatokat fedik le.

A kiviteli terv készítésétől kezdődően gondoskodni kell a koordinációról, meg kell határozni az építési munkaterület kialakításának követelményeit (*ide tartoznak például az elkerítés, anyag- és hulladéktárolás, közlekedés, anyagmozgatás, felvonulási épületek, elektromos csatlakozó helyek, megvilágítás*). Meg kell határozni továbbá az egyidejűleg, vagy egymást követő munkafolyamatok ütemezése alapján az egyes munkanemekre (*például földmunkák, alapozás, falazás, zsálužás, betonozás, szigetelés, szakipari- és szerelőipari munkák, gépészeti szerelés, útépités*) vonatkozó konkrét biztonsági és egészségvédelmi előírásokat is.

A koordinátor alkalmazása nem menti fel a fővállalkozót az őt terhelő felelősség alól. Ha a fővállalkozót terhelő összehangolási kötelezettség azért nem valósul meg, mert a fővállalkozóval szerződésben álló koordinátor mulaszt, az összehangolási kötelezettség elmulasztásáért a felelősség továbbra a fővállalkozóé marad, ugyanakkor a közte és a koordinátor között fennálló jogviszony alapján a fővállalkozó felléphet az alkalmazottjával vagy az alvállalkozójával szemben, de ennek megítélése a munkavédelmi hatóság hatáskörén kívül eső kérdés lesz.

Ami pedig a szükséges intézkedések meghozatalát illeti, a többlet-veszélyeztetés kiküszöbölésének módja lehet, ha az alvállalkozók munkáját egymástól térben és időben elválasztják, vagy a veszélyhelyzetet biztonsági berendezésekkel szüntetik meg. Ehhez figyelembe kell venni az egyes munkafázisok elvégzéséhez szükséges időtartamokat (*ide sorolva a technológiai időket, például a beton kötési idejét*), mert csak ennek ismeretében határozható meg az egyidejűleg, illetve a csak egymást követően végezhető tevékenységek köre, ütemezése. Az előre meghatározott ütemterv teljesülését folyamatosan nyomon kell követni, és szükség esetén bizony változtatni kell a védelmi megoldásokon is. Ne feledjük, a gyakorlat nem mindig képezi le a megvalósítás terveit, a kivitelezés vagy anyagszállítás csúszhat, egyes munkafázisok fel is cserélődhetnek, sőt, az időjárás is befolyásolhatja munkavégzést.

Amennyiben az összehangolási kötelezettség elmulasztása a munkavállaló(k) életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyezteti, a munkavédelmi hatóság munkavédelmi bírságot alkalmaz a megvalósításáért felelős személlyel vagy szervezettel szemben.

Összességében véve elmondhatjuk, hogy az összehangolási tevékenységnek mindig az aktuális munkafázisokhoz kell igazodnia, naprakésznek kell lennie, mert **csak így előzhetőek meg az építőiparra jellemző, egymás veszélyeztetéséből származó balesetek.**

*Felelősen,
eredményesen,
biztonságosan*

A TÁMOP-2.4.8-12/1-2012-0001 azonosító számú, „A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése, a munkaügyi ellenőrzés-fejlesztése” című kiemelt projekt céljaival összhangban a munkavédelmi hatóság tájékoztatással és tanácsadással segíti a munkáltatókat és érdeklődőket a helyes gyakorlat kialakításában. A tanácsadás elérhető a megyei/fővárosi Kormányhivatalok Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szerveinél, valamint a Nemzeti Munkaügyi Hivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatóságának Munkavédelmi Információs Szolgálatánál.

A Munkavédelmi Információs Szolgálat elérhetőségei:

Ingyenesen hívható zöld szám: 06 80 204 292

E-mail cím: munkaved-info@lab.hu

A TÁMOP-2.4.8-12/1-2012-0001 azonosító számú, „A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése, a munkaügyi ellenőrzés-fejlesztése” című kiemelt projekt tájékoztató kiadványa az Európai Unió támogatásával és az NMH Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatóságának szakmai közreműködésével jöttek létre.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.